

Universitätsbibliothek Paderborn

V. P. Gasparis Družbicki, Societatis Jesu, Opera Omnia Ascetica

Aucta Duobus Opusculis De Effectibus, Fructu, Et Applicatione Sanctissimi
Missæ Sacrificii, Et De Sublimitate Perfectionis Religiosæ. Catalogum
Tractatum Asceticorum Omnium Vicina Post Dedicacionem Pagina
Indicabit

V. P. Gasparis Družbicki, Societatis Jesu, Tractatus De Brevissima Ad
Perfectionem Via: Hoc Est, De Perenni divinæ voluntatis intentione,
executione, apprehensione

Družbicki, Kaspar

Ingolstadii, 1732

VD18 90066340

Caput XI. Tria esse actionum humanarum genera: indifferentes actus in
individuo non dari: de parte animi superiore, & inferiore disputatur

urn:nbn:de:hbz:466:1-45352

Magisterio aut lectione humanâ, sed disciplinâ divinâ, & experimento proprio addisci amant, & nata sunt: ad illud ergo tandem veniamus, ut dicamus, quomodo Voluntas divina in rebus omnibus quæ agendæ occurrunt, cognosci possit?

CAPUT XI.

Tria esse Actionum humanarum genera: in-differentes actus in individuo non dari: de parte animi Superiore & Inferiore disputatur.

53

AD ostendendum, quomodo cognosci possit, quæ sit Voluntas Dei hîc & nunc, supponere oportet; Omnium actionum nostrarum genera tria esse: Aut enim imperatæ sunt à Deo, aut prohibitæ ab eodem, aut nec imperatæ, nec prohibitæ, sed arbitrio nostro relictæ, & quasi indifferentes, ita ut neque peccemus si agamus, neque si non agamus. Actiones si imperatæ sunt, aut prohibitæ à Deo, indubitatum habent Dei voluntatem; neque est in hoc immorandum; labor solum in hoc est, ut sciamus quænam jubeat, quæ prohibeat Deus. Per jussionem autem prohibitionemque divinam, non intelligo solius Dei mandata, & placita, per ipsummet lata, sed intelligo omnia cujuslibet Superioris scita, & decreta, qui legitimam habent imperandi, nosque hîc & nunc ad obtemperandum obligandi potestatem: siquidem etiam hæc leges ab homine modo debito latæ, ad tempus vel pro semper divinæ censendæ sunt, cum non sit potestas nisi à Deo: atque ideò, sub actionum imperatarum vel prohibitarum à Deo nomine, complector Leges Regum, Rerum publicas, Præcepta Ecclesiæ, Parentum, Superiorum:

rum: Regulas, Constitutiones, Ordinationes
Ordinum & Familiarum, aliorumque legiti-
morum quorumlibet Superiorum, Confessario-
rum, Præsidium: de his enim dictum omnibus
est. *Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me
spernit: Et omnes hi, usurpare possunt illud:
Mea doctrina, non est mea, sed ejus qui misit me Pa-
tris.* quare quidquid à Deo immediatè, per se,
mediatè, per homines jussum est, faciendum est,
eo solo, & uno fine, quia Deus fieri vult; nullo
alio admisso, quali quali intento. Similiter,
quidquid ab eodem Deo, modo dicto prohibi-
tum est ne fiat, nullo modo faciendum est, post-
positis omnibus aliis respectibus, solo eo fine,
quia Deus non fieri vult.

Quod attinet ad Actiones Indifferentes, & nec
imperatas, nec prohibitas à Deo Deique ullo
Vicario, de his paulò fusiùs, enucleatiusque dis-
serendum est: utilis enim est ea doctrina, & ad
præsens institutum valde necessaria; neque
omnino cuique ad sciendum prompta.

Sciendum igitur imprimis est: Actiones in-
differentes, quæ scilicet nec bonæ sint, nec malæ,
sed possint esse & malæ & bonæ, pro variâ cir-
cumstantiâ bonæ vel malæ, ad objectum alioquæ
nec bonum nec malum ex se, adjectione, nullas
in individuo & particulari tales esse: Sed omnem
singularem actionem hominis, necessario aut
bonam aut malam esse debere: Indifferentes
autem, & nec bonas nec malas, tantùm in com-
muni consideratas inveniri; reipsâ verò in usu
& praxi humanâ, non dari. Quod vel ex eo
clare patet; quia actionem, quæ nec bona nec
mala sit, necesse est esse talem, quæ nec agenti

V.P. Druzb. Op. II.

D

nec

Lus. 10.

Juan. 7.

54.

55.

Druz
dixi
20: 1800
m: l
V
6

nec alteri ab agente, ullo modo profit: at actio, quæ talis sit, ut nulli profit, otiosa est (secundum ea, quæ Gregor. Basil. Hieron. de otiosis verbis dicunt) Ergo consequenter mala: otiosum quippe est malum & de eo reddendam esse rationem in Judicio Veritas asserit. Actio igitur, quæ nec bona nec mala sit aut nulla est, aut mala est.

Est autem hujus rei ratio sublimior, scituque dignissima, quamvis paucis nota, nimirum, Naturale esse unicuique rei (rectam rationem indicare) ut secundum eum gradum operetur, qui in illâ est supremus & perfectissimus. Ita, v. g. vivens aliquod non satis habet operari juxta infimum suum gradum, puta Corporis, sed exigit postulatque operari secundum eum, qui est illi supremus, nempe secundum gradum vitæ. Rursum animali sentienti, non satis est operari secundum gradum vitæ, sed exigit operari secundum sensum: si enim tantum ageret, ut vivens, non ageret ut animal, sed ut non animal. Pari ergo ratione, homo rationalis, non satis habet, habereve debet, si tantum agat secundum gradum vitæ aut sensus, hoc enim est agere, ut caudicem, vel belluam, sed postulat ratione duce, agere secundum rationem, quia hoc est agere hominem, & ut hominem, hominisque personam & dignitatem sustinere. Quam ad rem penitus intelligendam.

56. Sciendum est. Naturam hominis non esse, Vivere; quia hæc arborum, & fruticum est; non esse Sentire, quia hæc natura brutorum est; sed esse, Rationalem esse. Ergo tunc homo secundum naturam vivit, quando secundum rationem vivit,

vivit, & tunc homo agit naturaliter, secundumque suam naturam, quando vivit rationabiliter: rationabiliter autem vivere homo potest vel rectè, vel non rectè, hoc est vel secundum rationem rectam, vel secundum rationem corruptam & erroneam. Si ergo vivit rectè rationabiliter, id est, secundum rectam rationem, benè honestèque agit. Si vivit & agit non rectè rationabiliter, id est, secundum rationem errantem, malè & non honestè agit. semper tamen propter finem agit, quia rationabiliter agere, est propter finem agere; qui finis si bonus est, & honestus, eumque homo appetit, actio est secundum rectam rationem; si verò finis malus est, & non honestus, eumque homo appetit, actio est secundum non rectam rationem; si reprobatur cum debet, actio est, secundum rectam rationem. Si ergo homo agit propter finem (quando agit ut homo) semper, & finis semper vel est malus vel bonus, semper homo aget secundum rationem rectam vel non rectam, & sic semper malè vel benè, nunquam autem nec malè nec benè, quia finis nunquam datur nec bonus nec malus, sed semper aut est verè, aut fictè bonus.

Quod si quæras, Quid si homo agat secundum inferiorem suum gradum, puta, sensualitatem, aut vitæ, agitne bene? Dico, Pessimè, non enim agit hominem, sed bestiam, sed caudicem, ut dicebam. Jam igitur si homo naturâ & ratione duce, poscit, & tenetur agere secundum gradum suum supremum, scilicet rationem, sequitur quòd quotiescunque sic non agit, peccet in naturam & rationem. Jam vero quid est

D 2

agere

Drux
 iux
 2m asce
 m: l
 V
 6

agere secundum rationem? nemo dubitat, quòd sit agere propter finem sive bonum (bonum enim & finis sunt idem) si igitur homo semper tenetur agere secundum rationem, tenetur etiam agere propter bonum, & propter finem. at actio quæ est etiam propter finem, seu propter bonum, debet esse & necessario est bona (sive vere bona, quando est finis verè bonus, sive tantum putativè & apparenter, quando finis verè malus in se est apprehenditur tamen ut bonus) ergo si homo tenetur semper agere propter finem, tenetur habere semper actionem bonam, bonam inquam quomodocunque, verè vel putativè, tendentem scilicet in bonum verum vel apparens. Agit igitur homo semper propter finem, & si agit propter finem semper, nunquam actio ejus est indifferens, sed aut est omninò bona, si est propter finem bonum verè, scilicet honestum, & rectæ rationi conformem: aut est omninò mala, si est propter finem malum in se, & rectæ rationi difformem.

58.

Neque vero potest assignari ullus finis in particulari, qui nec difformis, nec conformis sit rectæ rationi: Vel enim congruit humanæ naturæ, & illa congruentia honesta est, & digna quam recta ratio appetat, & sic est finis rectæ rationi conformis: vel illa congruentia non est digna, quam recta ratio appetat, esto aliàs naturam delectat; & sic finis verè est difformis rationi, estque malus, & actio propter illum est mala, vel denique non congruit naturæ, neque apprehenditur ut talis ab Agente, & sic finis non est, nec quisquam agit propter illum: propter illud enim omnia agunt, quod convenit,

sive

sive quod bonum est: unde Philosophus dixit: Finem esse id quod omnia appetunt. Maneat ergo tanquam certum, quod nunquam homo agat indifferenter, & quod nullæ actiones possint dari indifferentes, sed omnes aut bonæ sunt aut malæ. Si tamen extra usum & exercitium spectentur, assignari indifferentes possunt, quatenus objecta quædam reperiuntur, nec bona nec mala in se: at ex applicatione praxique, possunt esse bona aut mala: quæ applicatio fit, quando actio circa talia objecta exercetur.

Juvat rem exemplo demonstrare. Ambulare ex naturâ suâ nec bonum nec malum, hoc est, nec honestum, nec turpè, nec rationi conforme, nec difforme est: potest ergo ambulatio fieri & benè, & male: Si nimirum addas aliquid, quod sit honestum vel turpe: ut si ambules propter amorem Dei, propter sanitatem, ambulatio est bona; quia amor Dei, sanitas, sunt honesta bona; Si ambules, ut fureris, ambulatio est mala, furtum enim est malum & turpe. Atque hactenus ista extra controversiam sunt. Quæritur jam: Ambulare ut ambules, quia commodum est, quia delectat, sitne honestum an turpe? Et respondeo: Ambulare præcisè ut ambules, alio nullo fine, turpe esse & malum, quia rationi difforme, difforme autem quia caret fine, caret autem fine, quia finis est aliquod bonum, ambulatio autem nec bona nec mala ex se est, finis igitur esse non potest? ergo ambulare ut ambules, est sine proposito fine ambulare, quod est sine ratione agere: sine ratione autem hominem agere, est contra rationem agere; ratio

D 3

enim

Drux
 iuxi
 ar. usce
 m. l
 V
 6

enim vult juxta se semper agi. Neque dici potest, tunc ambulationem esse finem ambulationis, quia si est finis, est bonum: at suppositum supra, ambulationem nec malum nec bonum esse, non potest igitur esse finis nisi aliud addas, quod illam ex nec bono nec malo, faciat bonum & consequenter finem: Similiter ambulare quia commodum est tantum, vel rationi rectæ congruit, & est honestum, vel ab illâ discrepat, & est turpe; discrepat autem, quia non est actio rationalis; non est autem, quia non est propter finem naturæ rationali congruentem: est quidem congruens naturæ simpliciter, sed sensuali tantum: at hominem propter bonum solius suæ sensualis portionis non decet operari (sic plane prout illum non decet operari ut bestiam) alioqui si hoc deceret, deceret hominem luxuria, ingluvies, aliaque bestialia opera: non teneretur homo reprimere passiones appetitus sensitivi, quod absurdum est: Neque video discrimen inter hæc duo: Ambulare quia sensualem naturam delectat, & Actus luxuriæ obire, quia eandem delectat. quod enim ambulatio ex se honestari possit per aliud v. g. Intentionem sanitatis, etiam actus illi possunt honestari, per usum Matrimonii &c. intentionemque prolis. Denique quorsum dixit Apostolus. *Mortificate membra vestra, &c. Si spiritu facta carnis mortificaveritis &c.* quorsum, inquam, dixit, si propter commodum solius sensualis naturæ agere hominem decet. Sed de his satis superque actum.

60.

Sciendum deinde est, in homine duplicem esse vitam, seu potius, duplicem animæ portionem

nem: Superiorem seu Rationalem ac Spiritua-
lem; (Apostolus illam vocat Spiritum) Inferio-
rem seu sensualem, Scriptura vocat carnem,
opera carnis, legem membrorum &c. Duæ istæ
portiones ita conjunctæ sunt, ut simul repugnent
sibi, imò & sese oppugnent quod expressit Apo-
stolus cum dixit: *Video aliam legem in membris*
meis, repugnantem legi mentis meæ. Et: *Spiritus*
concupiscit adversus carnem, & caro adversus Spi-
ritum: imò etiam Poëta: *Video meliora, probò-*
que: Deteriora sequor. In hac perenni portio-
num istarum pugna (perenni dixi, quia semper
igniculus, ut aiebat ille jam moribundus apud
Gregor. vivit) hoc evenit, ut si inferior superio-
rem debellet, actum fit de nostrâ virtute, totâ-
que salute & vita spirituali supernaturali, imò &
rationali naturali. Si superior inferiorem vin-
cat, tantò nos beatiores in hac vitâ sumus, quan-
tò hæc victoria certior, firmior, consummator
est. Porrò hoc habet ea pugna commodi, quòd
nunquam Inferior Superiorem debellare possit
portionem, nisi nos vel potius ipsa pars Superior,
ultrò & sponte inferiori succumbat: è contra
Superior Inferiorem semper auxiliante divinâ
gratiâ, quæ semper præsto est) vincere possit,
modo pugnare & oppugnare non desistat: quæ
victoria & debellatio, non est in hoc posita, ut
alterutra pars extingatur exturpeturque, ita
sicut Stoici de Apathia sensere: (semper enim
quantumcunque pars inferior Superiorem de-
bellet, prodet se velit nolit pars Superior, & in-
feriorem victricem sugillabit: unde est quod
pessimi quique, semper tamen remorsum con-
scientiæ, hoc est repugnantiam partis Superioris

Rom. 7.

Gal. 5.

victæ contra Inferiorem victricem sentiant : &
 vicissim optimi quique & Sanctissimi (Christum
 cum Sanctissimâ Virgine excipio) semper tamen
 brutos motus, & rationem aut antevertentes aut
 respuentes plus minus experiuntur) sed in hoc
 sita est prædicta victoria, quòd alterutra portio
 æmulæ suæ dominatur & prævalet. Nam hoc
 solum Deus ab homine vult, ut partem sui Superiorem
 subjiciat Deo, præponat autem & domi-
 nari faciat sensualitati suæ, inferiori parti, & ut
 id cum virtute ac merito faceret, libere illum id
 facere voluit libertatemque idè dedit. Hanc
 libertatem pars inferior tentat sapissimè, sed ta-
 men violentat, & cogit nunquam, alioqui liber-
 tas non esset: has tentationes libertas necessario
 sentit, sed in eas non liberè consentit: unde non
 peccat sentiendo, sed consentiendo. Neque
 Deus præcepit homini, ne sentiat, sed ne con-
 sentiat. Sentire enim est hominis & naturæ,
 consentire est libertatis, & rationalis naturæ,
 idè etiam sensum non subjecit libertati, sed con-
 sensum: consentire autem est, partem superio-
 rem inferiori subdere. Quia tamen non vacat
 periculo semper tentari, aut sapè, & quia gutta
 cavat lapidem, & denique quia hæc tentamenta
 possunt & solent esse, gravia, molesta, fortia,
 multum partem Superiorem debilitantia, idcirco
 homini impositum est onus sensualitatis mortifi-
 candæ, ut nimirum dum mortificatur, minus va-
 lida ad tentandum reddatur. Neque ut amplius
 homo cum suâ parte inferiore agat, ab homine
 requiritur. Imò ita hæc mortificatio imperatur,
 ut extinctio prohibeatur. Sic hostem debes per-
 sequi, ut serves civem. Caro & sensualitas à
 naturâ

naturâ data est homini sive animo ad consortium, post peccatum data est ad Exercitium, & prælium: Sic ergo te cum illâ debes gerere, ut illam vincas in prælio, ferves tamen pro consortio, quod peccatum peperit. extingue, quod natura dedit, fove.

Quamobrem Deus optimus, qui ab initio fecit hominem rectum, ad eamque rectitudinem omnibus modis, quantum ex suâ parte sufficit reducere conatur, ita hominem instituit, ut Superiorem seu rationalem partem relinqueret in arbitrio ejus, atque potestate plenissimâ pro quocunque & omni tempore, ita ut homo ejus arbitrii liberi, potestatisque vi, possit hanc sui partem vel subdicere sensualitati, partique inferiori, vel Deo ejusque voluntati conformare & subdicere, partique inferiori præponere; adjuvante in hoc hominem divinâ gratiâ. Inferiorem verò partem non ita moderator ille Supremus hominis libero arbitrio subdidit, ut ei semper subesse pars ista posset, quoties homo vellet, aut ut eam Deo subdicere, & parte Superiore in officium redigeret cum liberet. (hoc enim donum, status innocentiae amissus, nobis sustulit) sed tantum ut ejus impetibus & furoribus homo parsque ejus superior posset non cedere, eosque ex parte retundere, seque ipsam ab consensu in ejus desideria immunem servare posset deberetque, concessit, & præcepit. Unde fit, ut homo volens nolens raptetur ad ea per partem inferiorem sui, à quibus ratione Superiori abhorret; juxta illud: *Non quod volo bonum facio, sed quod nolo malum hoc ago; ideoque jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum.* Et illud;

D 5

Sentio

61.

Rom. 7.

Druz

ixi

m: asce

m: l

V

6

Rom. 7. Sentio aliam legem &c. Hinc etiam fit, ut nec Deus ab homine exigat, nec teneatur homo violentas istius infimæ, & infirmæ suæ partis impetiones excindere, ac non sentire, sed tantum tenetur opportunis afflictationibus sui asperitatibusque, ne frequentes sint, ne violentæ, ne superiores & fortiores parte rationali: uno verbo, non tenetur facere homo, ut eas non sentiat, sed ut quam minimè sentiat, & ut nunquam consentiat: hoc si homo facit, satis facit; non tantumque non peccat sentiendo, sed potius merendi & pugnandi, & vincendi, & coronas obtinendi hinc occasionem habet, si prout decet, legitimè decertat; decertat autem si sensui non consentit, si repugnat, si se sentire gemit & dolet: si in proposito non peccandi præsertim mortaliter, firmissimus, & quasi obstinatus est: si arma nunquam abjicit, nec dat manus impugnanti inimico, estque sibi conscius atque credit, se restitisse: hæc enim sunt signa certa sufficientiaque pugnæ & victoriæ, nec Deus scire nos voluit, habereque certiora: quod notandum diligenter est iis, qui dubitant, consenserint necnè in peccatum: si enim sit conscius est firmum propositum tenuisse non peccandi, certus fit, etiam se non consensisse: esto alioqui videatur sibi non satis viriliter obstitisse, debilitas enim illa obstitendi, quæ fuisse videtur, non à defectu firmæ in bono voluntatis, sed à violentiâ tentationis fuit, & ita non ille debiliter obstitit, sed fortiter impugnatus est. Quando ergo homine agente aliquid, motus à parte inferiore insurgunt, ipso repugnante, & per partem rationalem obistente, atque ab usu rectæ rationis, fidei
lumi-

luminis, Dei voluntatis non recedente, periculum peccati nullum est, modo perseverantia in resistendo non desit.

His ergo ita præmissis, ad ostendendum, quâ ratione in actionibus indifferentibus Divina voluntas invenienda sit, accedamus. Quia vero præsentis capitis moles excrevit, ideo id commodius in novo capite præstabimus.

CAPUT XII.

Actionum indifferentium genera tria esse, & quomodo in singulis Divina Voluntas investigari debeat, docetur.

Videtur non tam inquirendum, quomodo in actionibus indifferentibus Dei voluntatem inveniamus, quàm potius quomodo illam ad hæc actiones adferamus: Si enim hæ actiones voluntatem Dei habent, indifferentes non sunt; danda igitur ipsis est voluntas Dei, aut potius ipsæ sunt voluntati Divinæ adjungendæ, atque accommodandæ, ut ex indifferentibus bonæ esse incipiant, atque hoc ipsum, qui fieri possit inquiremus.

Possimus verò actionum indifferentium tres veluti classes designare, ut quædam sint gratæ nobis, quasdam aversemur ut molestas, quasdam sus deque habeamus, seu fiant seu non fiant, seu oppositæ illis fiant. Gratæ actiones nobis, amicæque sensui & naturæ sunt, amana & ridentia spectare prata, sapos degustare cibos, &c. Molestæ actiones sunt, ut flagellum sponte subire, abstinere à delicatis cibis, à congressu familiarium. Actiones nec gratæ nec ingratae sensui, ad quas non plus quàm ad oppositas afficimur, sunt: In-

ambu-

62.

Druz

ixi

21: usca

m: l

V

6